مقاله اصیل پژوهشی

بررسی رابطه هوش هیجانی و وابستگی به تلفن همراه در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی بیرجند در سال ۱۳۹۱

طیبه خزاعی[۱]، غلامرضا شریف‌زاده[۲]، مینا جاهد سراوانی[۳]، طاهره خزاعی[۴]، هایده هدایتی[۵]

چکیده

زمینه و هدف : استفاده نامناسب از تلفن همراه، در برخی افراد منجر به استرس‌های پاتولوژیک می‌گردد. شناسایی افراد در معرض خطر، شرایط زمینه‌ساز و پیشگیری اهمیت دارد. هیجانات تنظیم نشده می‌تواند منجر به رفتارهای اعتیادآور و اجباری شود، به همین جهت هدف از این مطالعه بررسی رابطه هوش هیجانی و وابستگی به تلفن همراه در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی بیرجند در سال ۱۳۹۱ می‌باشد.

روش بررسی: این مطالعه توصیفی تحلیلی بر روی ۳۱۲ دانشجو که به روش نمونه‌گیری تصادفی سیستمیک انتخاب شدند، انجام شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه هوش هیجانی Bar-On نود سؤالی پنج گزینه‌ای و وابستگی به تلفن همراه بیست سؤالی سه حیطه‌ای بود که نمره کمتر از ۶۳ استفاده متوسط، ۶۳-۷۰ استفاده شدید و نمره بیشتر یا مساوی هفتاد اعتیاد در نظر گرفته شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS ویرایش ۱۴ و آزمونهای آماری Chi-Square ، Fisher Exact Test، Independent T Test، ANOVA، ضریب همبستگی Pearson و Regression تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: از ۳۱۲ دانشجو با میانگین سن ۳/۳۹±۲۲/۱۶ سال، ۲۸۳ نفر معادل ۹۰٪ استفاده متوسط، ۲۳ نفر برابر ۷/۴٪ استفاده شدید و شش نفر معادل ۱/۹٪ اعتیاد داشتند. وابستگی به تلفن با مدت استفاده از آن تفاوت معنی‌دار (p<۰/۰۵) ولی با میانگین نمره هوش هیجانی تفاوت معنی‌داری نداشت و در دانشجویان کارشناسی ارشد و متأهل بیشتر بود. میانگین نمره وابستگی به موبایل در دانشجویان ۱۱/۶۱±۴۵/۵۹ و بیشترین میانگین مربوط به حیطه اجبار و اصرار ۴/۷۰±۱۸/۹۱ بود. بین هوش هیجانی با وابستگی به تلفن همراه ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود داشت (p<۰/۰۰۱) و ضریب همبستگی وابستگی به تلفن همراه و هوش هیجانی برابر ۰/۲۹ و مدل رگرسیون نشان داد که هوش هیجانی توان پیش‌بینی وابستگی به موبایل را دارد.

نتیجه‌گیری: وابستگی به تلفن همراه بر پایه هوش هیجانی قابل پیش‌بینی است و می‌توان با شناسایی شرایط زمینه‌ساز و افراد در معرض خطر و کنترل تنشهای هیجانی از وابستگی پیشگیری کرد.

کلیدواژه‌ها: تلفن همراه- دانشجو- شیوع- وابستگی- هوش هیجانی

مراقبت‌های نوین، فصلنامه علمی پژوهشی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. ۱۳۹۲؛ ۱۰ (۴):۲۷۹-۲۸۷

دریافت: ۹۱/۱۰/۰۴ اصلاح نهایی: ۹۲/۰۸/۱۱ پذیرش: ۹۲/۰۸/۱۳

نویسنده مسئول: طیبه خزاعی، گروه آموزشی پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. بیرجند، ایران.
آدرس: خیابان غفاری، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، دانشکده پرستاری و مامایی
تلفن: ۰۵۶۱۴۴۴۳۰۴۱ نمابر:۰۵۶۱۴۴۴۰۵۵۰ e.mail: thayebehk@yahoo.com

[۱] مربی گروه آموزشی پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. بیرجند، ایران.
[۲] مربی گروه آموزشی اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت و مرکز تحقیقات هپاتیت و مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. بیرجند، ایران.
[۳] دانش آموخته کارشناس ارشد روان‌شناسی استثنائی کودکان.
[۴] مربی گروه آموزشی پیراپزشکی، دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. بیرجند، ایران
[۵] مربی گروه آموزشی مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. بیرجند، ایران

[Downloaded from mcj.bums.ac.ir on 2026-11-04]

مقدمه

در حالی که تلفن‌های همراه به عنوان وسیله‌ای برای ارتباط و تعاملات بین فردی جذاب هستند، همواره خطر فزاینده‌ای در استفاده مشکل‌ساز از آنها وجود داشته است. مطالعات نشان داده بین استفاده مشکل‌ساز از تلفن همراه با پرخاشگری، استعمال سیگار، تمایل به خودکشی و پایین بودن عزت نفس در همه سنین و دو جنس ارتباط مثبت وجود دارد.(۱)، Yaseminejad به نقل از Azuvy می‌نویسد: بین استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه با روان‌رنجورخویی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد.(۲)

سوق یافتن کاربران تلفن همراه به سمت ادبیات، تصاویر و فیلم‌های هرزه نگارانه، مسئله مهمی است و کاربرانی که به موارد مزبور ادامه دهند در خطر اعتیاد به محصولات هرزه نگارانه، قرار می‌گیرند. بروز برخی مشکلات روانی، سطحی شدن روابط اجتماعی و کاهش امنیت اجتماعی (مسائلی از قبیل زورگیری الکترونیکی، پرخاشگری و توهین) از سایر تبعات کاربری تلفن همراه می‌باشند.(۳)

استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه، وضعیتی است که با استفاده فراوان و اشتغال ذهنی از تلفن همراه مشخص می‌شود. (۱)، محققان به این نتیجه رسیدند که استفاده بیش از حدّ از فناوریهای ارتباطی می‌تواند به اختلال روانی از نوع اعتیاد، به ویژه در افراد با نیازهای عاطفی خاص و به همان میزان در نوجوانان منجر شود(۲) و عنوان می‌کنند که ظرفیتهای اعتیادآور تلفن همراه را نباید مورد غفلت قرار داد.(۱)

در مطالعه Inyang و همکاران روی ۵۴۸ نوجوان برای بررسی علل اعتیاد به تلفن همراه، ۸۸/۷٪ وابستگی متوسط به تلفن داشتند، ۸/۴٪ وابستگی شدید و ۲/۹٪ معتاد به تلفن همراه بودند.(۴)، در مطالعه Khazaee و همکاران تحت عنوان شیوع وابستگی به تلفن همراه و ارتباط آن با پرخاشگری نوجوانان بیرجند، ۹۵/۳٪ وابستگی متوسط ،۳/۴٪ وابستگی شدید و۱/۲٪ اعتیاد داشتند.(۵)، Jenaro و همکاران متوجه شدند ۸٪ دانشجویان دانشگاه اسپانیا، استفاده نامناسبی از تلفن همراه می‌کنند.(۶)

مطالعات نشان دادند استفاده نامناسب از اینترنت و احتمال ضعیف‌تر تلفن همراه، می‌تواند در برخی افراد (اکستراورژن یا برونگرا) منجر به فشارهای پاتولوژیک گردد. چالش روبرو شناسایی افراد در معرض خطر و شناسایی شرایط زمینه ساز استفاده نامناسب و پاتولوژیک از فناوریهای ارتباطی و راههای پیشگیری از آن می‌باشد. یکی از عوامل خطر، شخصیت افراد است. Bleck متوجه شد نیمی از استفاده‌کنندگان اجباری از رایانه، اختلال شخصیتی دارند. سایر عوامل خطر، اختلالات عاطفی، اضطراب و سوء مصرف مواد می‌باشند. مشکلات روانی نه تنها پیامد استفاده نامناسب و ناسازگارانه فناوریهای ارتباطی هستند بلکه می‌توانند به عنوان علت آن مطرح باشند. به عبارت دیگر به خوبی مشخص شده، حالات هیجانی منفی و هیجانات تنظیم نشده می‌تواند منجر به انواع رفتارهای اعتیادآور و اجباری شود. البته در مقایسه با اینترنت که می‌تواند نقش مهمی در توسعه و حفظ سایر اعتیادها مثل قمار بیمارگونه و اعتیاد جنسی داشته باشد، استفاده ناسازگارانه از تلفن همراه ممکن است سوء استفاده تلقی شود ولی اعتیاد نباشد چون منجر به تغییرات سریع عاطفی و بازی با هویتهای مختلف نمی‌شود.(۲)

پژوهشگران در بررسی آسیبهای احتمالی تلفن همراه، در درجه اول، متوجه ابعاد ملموس زیستی و جسمانی تلفن همراه شده‌اند و در درجه بعدی اهمیت، به تبعات روانی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و عقیدتی تلفن همراه توجه کرده‌اند. در پژوهشهای داخل نیز عمدتاً چگونگی کاربری از تلفن همراه، مورد بررسی قرار گرفته است.(۳)

ویژگیهای رشدی نوجوان می‌تواند زمینه ساز بروز انواع اختلالات رفتاری، بزه‌کاری، سوء مصرف مواد و بیماری روانی باشد.(۷)، کارآمدی نوجوان در برخورد با مسایل فردی و اجتماعی به طور قابل ملاحظه‌ای توسط تجربه‌های هیجانی و نحوه مواجهه و انطباق با رویدادها تعیین می‌شود. در قرن حاضر که فشارهای روانی بر زندگی انسانها سایه افکنده است، توانایی کنترل هیجانات ناگوار بر سلامت روان تأثیر به سزایی خواهد داشت. افرادی که در تنظیم هیجانات خود مهارت دارند، بهتر می‌توانند حالات هیجانی منفی را از طریق فعالیتهای خوشایند جبران نمایند.(۸)

مفهوم هوش هیجانی، یک حیطه چند عاملی از مجموعه مهارتها و صلاحیتهای اجتماعی است که بر توانائیهای فرد برای تشخیص درک و مدیریت هیجان، حل مسئله و سازگاری تأثیر

[Downloaded from mcj.bums.ac.ir on 2026-11-04]

می‌گذارد و به طرز مؤثری فرد را با نیازها، فشارها و چالشهای زندگی سازگار می‌کند.(۹)

در مورد ارتباط بین هوش هیجانی و سلامت، بسیاری از تحقیقهای پیشین نشان می‌دهند، افرادی که از هوش هیجانی بالایی برخوردارند، به طور معنی‌داری از سلامت جسمانی و روانی بالاتری برخوردار هستند. شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهند بعضی از اشکال هوش هیجانی ممکن است افراد را از فشار روانی محافظت کرده و در نتیجه به انطباق بهتر منجر شوند. همچنین هوش هیجانی پایین پیش‌بینی کننده مشکلات مربوط به وابستگی به دارو و الکل بوده است.(۹)، مشکلات روانی نمی‌توانند تنها پیامد باشند بلکه به همان میزان می‌توانند عامل استفاده نامناسب باشند به عبارت دیگر، به خوبی مشخص شده، احساسات منفی عاطفی و عدم تعادل عاطفی می‌توانند منجر به رفتارهای اعتیادی شوند.(۲)

برخلاف گسترش استفاده از فناوریهای ارتباطی، هنوز مطالعات کمی ارتباط بین این فناوریها و هوش هیجانی را بررسی کرده‌اند. Walsh به نقل از Wood می‌نویسد: استفاده کنندگان از اینترنت که معتاد نیستند، هوش هیجانی بالاتری دارند. سایر مطالعات نشان دادند، استفاده نامناسب از اینترنت با کاهش هوش هیجانی مرتبط است. مطالعه Engelberg در سال ۲۰۰۴ نیز آن را تأیید کرد. همچنین به نقل از Parker می‌نویسد: پایین بودن هوش هیجانی شاخص تعیین‌کننده قوی رفتارهای اعتیادی است.(۱۰)

Walsh گزارش کرد که تلفن همراه موجب درگیری شناختی (مثل افرادی که به تلفن خود فکر می‌کنند در حالی که از آن استفاده نمی‌کنند) و درگیری رفتاری (مثل افرادی که مرتب صفحه نمایش آن را کنترل می‌کنند) و رفتارهای اعتیادی (مانند افرادی که زیاد با کامپیوتر و تلفن همراهشان درگیر هستند) می‌شود.(۱۰)، درگیری با تلفن همراه مثل رفتارهای اعتیادی است اما ممکن است بدون پیامدهای پاتولوژیک باشد. محرکهای سایکولوژیک مثل افزایش اعتماد به نفس و نیاز به تعلق، ممکن است رفتار استفاده از تلفن همراه را تحت تأثیر قرار دهد.(۱۱)

بررسیها نشان داده‌اند چنانچه نوجوان به راهبردهای مقابله‌ای کارآمد مجهز نباشد و توانایی کمی برای درک هیجانهای خود و دیگران داشته باشد، در برخورد با فشارها و بحرانهای دوران نوجوانی توان کمتری خواهد داشت و مشکلات رفتاری بیشتری را به صورت پرخاشگری، افسردگی و اضطراب نشان خواهد داد.(۸)

Koo به نقل از Yen می‌نویسد: فناوریهای ارتباطی می‌توانند موجب حمایت اجتماعی، دستیابی و لذت کنترل و فرار از مشکلات هیجانی شوند، بنابراین نوجوانان با نشانه‌های روانی شدید ممکن است برای سازگاری با تنشهای هیجانی به آنها پناه ببرند. بدون مداخله مؤثر برای درمان نشانه‌ها، استفاده از آنها به سمت اعتیاد پیش می‌رود، بنابراین می‌تواند ناشی از ناتوانی روشهای سازگاری و روبرویی با واقعیتهای زندگی باشد.(۱۲)، بنابراین هدف این مطالعه تعیین رابطه هوش هیجانی و وابستگی به تلفن همراه در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی بیرجند می‌باشد.

روش بررسی

در این مطالعه توصیفی- همبستگی، جامعه آماری دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی بیرجند بودند. حجم نمونه بر اساس فرمول برآورد میانگین و نتیجه مطالعه Khazaee و همکاران(۵) ۳۴۰ نفر برآورد شد. ابتدا از همه رشته‌های دانشکده علوم سهم هر رشته بر اساس تعداد کل دانشجویان شاغل به تحصیل آن رشته و حجم نمونه تعیین شده مشخص گردید. سپس با استفاده از لیست اسامی دانشجویان و فاصله طبقات تعیین شده، دانشجویان به طور تصادفی سیستمیک انتخاب شدند. پس از توضیحات لازم در مورد اهداف و محرمانه ماندن اطلاعات و کسب رضایت شرکت‌کنندگان از آنها خواسته شد تا در پایان کلاس‌ها پرسشنامه‌ها را به صورت حضوری در مدت سی دقیقه تکمیل نمایند.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه وابستگی به موبایل (Cell phone addiction scale) شامل بیست سؤال بود که در سه حیطه شامل: تحمل محرومیت (سؤالات ۱-۷)، اختلال عملکرد زندگی (سؤالات ۸-۱۳) و اجبار- اصرار (سؤالات ۱۴-۲۰) طبقه‌بندی و نمره‌گذاری شده است و امتیازات دانشجویان را به صورت معتادان به تلفن، استفاده‌کنندگان شدید و متوسط شناسایی کرده است. نمره کمتر از ۶۳ استفاده متوسط، ۶۳-۶۹ استفاده شدید و نمره بزرگتر یا مساوی هفتاد اعتیاد در نظر گرفته شده است. پایایی این پرسشنامه با استفاده از

[Downloaded from mcj.bums.ac.ir on 2026-11-04]

ضریبCronbach Alpha ۰/۹۲ به دست آمده که نشان می‌دهد این مقیاس از پایایی خوبی برخوردار می‌باشد.(۱۲)

پرسشنامه هوش هیجانی بارأن (Ep-i) اولین بار توسط Bar-on در سال ۱۹۷۷ به کار برده شد که دارای نود سؤال است. این آزمون شامل: پنج عامل مرکب شامل ترکیب روابط بین فردی و درون فردی، مقابله با فشار، ترکیب سازگاری، خلق کلی و ۱۵ خرده مقیاس شامل خودآگاهی هیجانی، ابراز وجود، حرمت نفس، خودشکوفایی، استقلال، همدلی، روابط بین فردی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، حل مسئله، آزمون واقعیت، انعطاف‌پذیری، تحمل استرس، کنترل تکانه، شادکامی و خوش بینی می‌باشد. نمره‌گذاری آن بر اساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم=یک تا کاملاً موافقم=پنج و در برخی سؤالات به صورت معکوس است. نمره کل آزمون برابر با مجموع نمرات ۱۵ مقیاس می‌باشد. حداقل نمره نود و حداکثر چهارصد و پنجاه است. پایایی این پرسشنامه در هفت نمونه از جمعیت‌های مختلف به روش بازآزمایی به فاصله یک ماه محاسبه شده است. ضریب Cronbach Alpha برای همه خرده مقیاس‌ها در دامنه‌ای از ۰/۶۹ (مسئولیت‌پذیری اجتماعی) تا ۰/۸۶ (حرمت نفس) و میانگین ۰/۷۶ گزارش گردیده است.(۱۳)، در ایران نیز پایایی پرسشنامه توسط Samouei و همکاران با روش همسانی درونی توسط Cronbach Alpha ۰/۹۳ و با روش زوج فرد ۰/۸۸ برآورد گردیده است.(۱۴)

داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS ویرایش ۱۴ و آزمونهای آماری Chi-Square یا Fisher Exact Test (برای مقایسه فراوانی وابستگی بر حسب مشخصات دموگرافیک)، Independent T Test (تفاوت وابستگی در دو جنس)، ANOVA (بین هوش هیجانی و وابستگی به تلفن همراه) و ضریب همبستگی Pearson (برای تعیین رابطه بین هوش هیجانی با وابستگی به موبایل) و Regression (برای بررسی توان پیش‌بینی وابستگی به تلفن همراه بر اساس هوش هیجانی) تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها

از ۳۱۲ دانشجوی مورد مطالعه، دویست نفر معادل ۶۴/۱٪ مذکر، ۱۱۲ نفر برابر ۳۵/۹٪ مونث، ۷۲ نفر معادل ۲۳/۱٪ متأهل، دویست و چهل نفر برابر ۷۶/۹٪ مجرد و مقطع تحصیلی ۲۴۷ نفر معادل ۷۹/۲٪ کارشناسی بود. میانگین سن دانشجویان ۳/۳۹±۲۲/۱۶ سال بود. ۲۸۳ نفر معادل ۹۰/۷٪ از دانشجویان استفاده متوسط، ۲۳ نفر برابر با ۷/۴٪ استفاده شدید و شش نفر معادل ۱/۹٪ اعتیاد به تلفن همراه داشتند. میانگین نمره وابستگی به موبایل در دانشجویان ۱۱/۶۱±۴۵/۵۹ و بیشترین میانگین نمره وابستگی به موبایل مربوط به حیطه اجبار و اصرار(۴/۷۰±۱۸/۹۱) بود. میانگین تعداد تماسهای دریافتی و ارسالی در روز به ترتیب ۱۲/۳۱±۱۰/۶۶ و ۱۲/۳۹±۹/۲۳ و میانگین تعداد تماسهای دریافتی در پایان هفته ۲۰/۴۰±۲۷/۳۰ بود. میانگین تعداد پیامهای دریافتی و ارسالی در روز ۱۶/۷۴±۱۷/۶۴ و ۲۷/۶۲±۲۲/۶۳ و میانگین تعداد پیام دریافتی در پایان هفته ۱۹/۹۰±۲۹/۰۱ بود. همچنین میانگین طول مدت تماس ۱۳/۶۶±۱۱/۵۱ دقیقه بود.

میانگین نمره هوش هیجانی در دانشجویان مذکر (۲۲/۷۹±۳۰۲/۸۰) نسبت به مونث (۲۱/۶۱±۲۹۸/۵۵) بیشتر بود ولی این تفاوت از نظر آماری معنی‌دار نبود و در دانشجویان متاهل (۲۱/۸۸±۳۰۱/۹۲) و مجرد (۲۲/۶۴±۳۰۱/۰۸)یکسان بود. نتیجه آزمون تعقیب Range Tukey نشان داد که میانگین نمره هوش هیجانی در دانشجویان کاردانی (۲۳/۴۱±۳۰۹/۲۳) نسبت به دانشجویان کارشناسی (۲۱/۵۸±۲۹۹/۷۰) به طور معنی‌داری بیشتر بود. (p=۰/۰۳) میانگین نمره هوش هیجانی در دانشجویان بر حسب سن و مدت استفاده از موبایل تفاوت معنی‌داری نداشت.

توزیع فراوانی وابستگی به موبایل در دانشجویان مورد مطالعه بر حسب مقطع تحصیلی، وضعیت تأهل و مدت استفاده از تلفن همراه تفاوت معنی‌دار داشت.(جدول ۱) ولی بر حسب جنس و سن تفاوت معنی‌داری نداشت.

بین هوش هیجانی با وابستگی به موبایل و حیطه‌های آن رابطه مثبت و معنی‌داری به دست آمد(جدول۲). میانگین نمره هوش هیجانی در افرادی که اعتیاد شدید به اینترنت داشتند بطور معناداری بیشتر از سایر دانشجویان بود (جدول۳). نتایج نشان داد، مقدار ضریب همبستگی بین وابستگی به تلفن همراه و هوش هیجانی برابر ۰/۲۹ تعیین و مدل رگرسیون نشان داد که هوش هیجانی توان پیش‌بینی وابستگی به موبایل را در سطح ۰/۰۰۱ دارد (جدول۴) و فرمول پیش‌بینی به قرار زیر است:

۰/۴ - (نمره هوش هیجانی× ۰/۲۹) = نمره وابستگی به تلفن همراه

[Downloaded from mcj.bums.ac.ir on 2026-11-04]

جدول ۱:مقایسه توزیع فراوانی وابستگی به موبایل در دانشجویان مورد مطالعه بر حسب مقطع تحصیلی، وضعیت تأهل و مدت استفاده از موبایل

متغیر	میزان وابستگی	اعتیاد		استفاده شدید		استفاده متوسط		جمع کل		P-value
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
مقطع تحصیلی	کاردانی	۰	۰	۸	۱۷	۳۹	۸۳	۴۷	۱۰۰	۰/۰۱
	کارشناسی	۴	۱/۶	۱۴	۵/۷	۲۲۹	۹۲/۷	۲۴۷	۱۰۰	
	کارشناسی ارشد	۲	۱۱/۱	۱	۵/۶	۱۵	۸۳/۳	۱۸	۱۰۰	
	جمع کل	۶	۱/۹	۲۳	۷/۴	۲۸۳	۹۰/۷	۳۱۲	۱۰۰	
وضعیت تأهل	مجرد	۲	۰/۸	۱۳	۵/۴	۲۲۵	۹۳/۸	۲۴۰	۱۰۰	۰/۰۰۲
	متاهل	۴	۵/۶	۱۰	۱۳/۹	۵۸	۸۰/۶	۷۲	۱۰۰	
	جمع کل	۶	۱/۹	۲۳	۷/۴	۲۸۳	۹۰/۷	۳۱۲	۱۰۰	
مدت استفاده	۵ سال ≤	۲	۱/۱	۸	۴/۴	۱۷۱	۹۴/۵	۱۸۱	۱۰۰	۰/۰۳
	۵ سال <	۳	۲/۵	۱۴	۱۱/۶	۱۰۴	۸۶	۱۲۱	۱۰۰	
	جمع کل	۵	۱/۷	۲۲	۷/۳	۲۷۵	۹۱/۱	۳۰۲	۱۰۰	

جدول ۲ : رابطه بین هوش هیجانی با وابستگی به موبایل در دانشجویان مورد مطالعه

متغیر	وابستگی به موبایل	وابستگی در حیطه تحمل محرومیت	وابستگی در حیطه اختلال عملکرد زندگی	وابستگی در حیطه اجبار و اصرار
هوش هیجانی	r=۰/۳۰	r=۰/۳۱	r=۰/۲۲	r=۰/۲۱
	p<۰/۰۰۱	p<۰/۰۰۱	p<۰/۰۰۱	p<۰/۰۰۱

جدول ۳:مقایسه میانگین نمره هوش هیجانی بر حسب وابستگی به تلفن همراه در دانشجویان مورد مطالعه

نمره هوش هیجانی	تعداد	میانگین ± انحراف معیار	P-value
اعتیاد به موبایل	۶	۳۰۲/۱۶ ± ۲۸/۱۸	<۰/۰۰۱
استفاده شدید از موبایل	۲۳	۳۲۰/۵۲ ± ۲۳/۱۲	
استفاده متوسط از موبایل	۲۸۳	۲۹۹/۶۸ ± ۲۱/۵۹	
جمع کل	۳۱۲	۳۰۱/۲۷ ± ۲۲/۴۳	

جدول٤: نتایج تحلیل ضرایب رگرسیون برای بررسی توان پیش بینی وابستگی به تلفن همراه براساس هوش هیجانی

	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد	مقدار t	P-value
	B	خطای استاندارد	Bata		
ضریب ثابت	- ۰/۴	۸/۴۸	-	- ۰/۰۴۷	۰/۹۶
هوش هیجانی	۰/۱۵	۰/۰۲	۰/۲۹	۵/۴۳	< ۰/۰۰۱

بحث

در این مطالعه ۲۸۳ نفر معادل ۹۰/۷٪ استفاده متوسط، ۲۳ نفر برابر ۷/۴٪ استفاده شدید و شش نفر معادل ۱/۹٪ اعتیاد به تلفن همراه داشتند و میانگین نمره وابستگی به تلفن همراه بر حسب مدت استفاده از آن تفاوت معنی‌دار ولی میانگین نمره هوش هیجانی برحسب مدت استفاده از تلفن همراه تفاوت معنی‌داری نداشت.

در مطالعه Inyang روی۵۴۸ نوجوان برای بررسی علل اعتیاد به تلفن همراه، ۸۸/۷٪ وابستگی متوسط به تلفن داشتند، ۸/۴٪ وابستگی شدید و ۲/۹٪ معتاد به تلفن همراه بودند.(۴)، در مطالعه Khazaee و همکاران تحت عنوان شیوع وابستگی به تلفن

[Downloaded from mcj.bums.ac.ir on 2026-11-04]

همراه و ارتباط آن با عزت‌نفس در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند میزان وابستگی اعتیادی۰/۹٪، وابستگی شدید ۶٪ و متوسط ۹۳٪ بود.(۵)

در این مطالعه میانگین نمره وابستگی به تلفن همراه در دانشجویان در حیطه اجبار و اصرار (۴/۷۰ ± ۱۸/۹۱) بیشتر بود. همچنین بین هوش هیجانی با وابستگی به تلفن همراه و در حیطه‌های آن رابطه مثبت و معنی‌داری به دست آمد.

یکی از عوامل خطر استفاده نامناسب از تلفن همراه، حالات هیجانی منفی و هیجانات غیرقابل کنترل هستند که می‌تواند به رفتارهای اعتیادآور و اجباری منجر شود.(۱۵)

Yen استدلال می‌کند رفتار جبری معتادان به اینترنت برای کاهش تنشهای هیجانی و به همان میزان پاداش رفتار آینده آنهاست، بنابراین طبق نظریه Yen کاربران معتاد برای رهایی از تنشهای هیجانی ملال‌آور به اینترنت تمایل پیدا می‌کنند.(۱۱)،

Koo به نقل از James و Philip می‌نویسد: اضطراب، پیش‌بینی کننده قوی استفاده مشکل‌ساز از تلفن همراه است. در مطالعه Koo (۱۲) مشابه مطالعه ما وابستگی به تلفن همراه با اجبار ارتباط معنی‌دار داشت.

در پژوهش Ghaffari و Ahadi نتایج نشان داد با افزایش خودآگاهی هیجانی و مهار تکانه و به تبع آن هوش هیجانی کلی، میزان کاربری اجباری اینترنت و کناره‌گیری اجتماعی در کاربرانی که مورد آموزش قرار گرفته بودند، به طور معناداری کاهش پیدا کرد.(۱۶)

در این مطالعه میزان وابستگی به تلفن همراه در دانشجویان کارشناسی ارشد و متأهل بیشتر بود که احتمالاً استفاده زیاد از فناوریهای ارتباطی در این گروهها به دلیل وسعت وظایف دانشگاهی و حرفه‌ای ایشان می‌باشد. از نظر وابستگی به تلفن همراه و نیز نمرات هوش هیجانی بر حسب سن و جنس مشابه سایر مطالعات (۱۶،۹) تفاوت آماری معنی‌داری وجود نداشت.

Golman هوش هیجانی را مجموعه‌ای از توانائیها، قابلیتها و مهارتهای اکتسابی و استعداد ارثی می‌داند و معتقد است که ارتقای آن به تدابیر آموزشی خاصی نیاز دارد و سن به تنهایی نمی‌تواند عامل مهمی در افزایش یا کاهش آن باشد.(۹)

در مطالعه Banihashemian و همکاران سطح هوش هیجانی افراد مؤنث نسبت به مذکر بالاتر بود.(۸)، برخلاف نتایج ما در مطالعه Beranuy و همکاران میانگین نمرات استفاده از اینترنت و تلفن همراه برحسب جنس تفاوت معنی‌داری داشتند. نمرات میزان استفاده از تلفن همراه در زنان بیشتر بود که نشان می‌دهد زنان رفتار ناهنجار بیشتری در رابطه با استفاده از تلفن همراه داشته و به هیجانات خود بیشتر توجه می‌کنند. حفظ ارتباطات اجتماعی نسبت به سرگرمی بیشتر به احساسات مربوط می‌شود. زنان فشارهای سایکولوژیک بیشتری با تلفن همراه، تجربه می‌کنند، زیرا بروز هیجانات و احساسات در آنها شدیدتر است. زنان نمرات بیشتری از مؤلفه توجه به احساسات در مقیاس هوش هیجانی کسب کرده بودند که نشان می‌دهد تجربه فشارهای روانی در ارتباط با تلفن همراه در آنها غیرقابل اجتناب است، چون بیشتر هیجانی می‌شوند.(۱۷)، زنان اساساً از تلفن همراه به منظور برقراری ارتباط اجتماعی استفاده می‌کنند در حالی که مردان برای هماهنگی یا تفریح و سرگرمی استفاده می‌کنند.(۱۶)، حفظ ارتباطات اجتماعی نسبت به تفریح و سرگرمی، با درگیری هیجانی بیشتری همراه است. زنان بیش از مردان از هیجانات خودآگاهی داشته، مهارتهای بین فردی قویتر و سازگاری بالاتری دارند و مردان ظرفیت درون فردی بیشتر، مدیریت هیجانهای بهتر و احترام به خود بالاتری دارند.(۱۸)

در این مطالعه برخلاف سایر مطالعات بین هوش هیجانی با وابستگی به تلفن همراه ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود داشته و میانگین نمره هوش هیجانی در افرادی که وابستگی شدید داشتند، به طور معنی‌داری بیشتر از افراد با وابستگی متوسط بود. هوش هیجانی توان پیش‌بینی وابستگی به تلفن همراه را در سطح ۰/۰۰۱ داشت. احتمالاً وابستگی بیشتر در دانشجویان ارشد بدلیل فعالیتهای دانشگاهی و شغلی (استفاده زیاد از اینترنت تلفن همراه، فرهنگ لغت و کتب مرجع) و ارتباطات وسیع‌تر و همچنین تنشهای هیجانی بیشتر باشد.

Beranuy تعیین کرد مؤلفه‌های هوش هیجانی با استفاده ناهنجار از تلفن همراه و اینترنت مرتبط هستند، بخصوص مؤلفه اصلاح و ترمیم هیجانات با استفاده ناهنجار کمتر از آنها مرتبط می‌باشد در حالی که مؤلفه توجه به هیجانات با استفاده بیشتر از تلفن همراه و اینترنت مرتبط است. تحلیل Regression نشان داد مؤلفه‌های هوش هیجانی استفاده ناهنجار از تلفن همراه و اینترنت را پیش‌بینی می‌کنند و دانش‌آموزانی که پیامدهای منفی

[Downloaded from mcj.bums.ac.ir on 2026-11-04]

استفاده از اینترنت را نشان می‌دهند، تمایل به استفاده ناهنجار از تلفن همراه دارند و هر دو رفتار ناهنجار با فشارهای روانی مرتبط است(۱۷). Phillips به نقل از Wood می‌نویسد: کاربران غیرمعتاد اینترنت که زمان بیشتری برای ارسال و دریافت ایمیل صرف کرده بودند از هوش هیجانی بالاتری برخوردار بودند.(۱۵)

در پژوهشی که Parker و همکاران بر روی ۲۰۹ نوجوان ۱۳-۱۵ سال و ۴۵۸ نوجوان ۱۶-۱۸ سال انجام دادند، دریافتند که هوش هیجانی پیش‌بینی کننده قوی رفتارهای اعتیاد گونه از جمله اعتیاد به اینترنت و بازیهای رایانه‌ای است. (۹)، هوش هیجانی پایین نقش میانجی‌گری در گسترش دیسترس روانی در ارتباط با استفاده از اینترنت و تلفن همراه (به عنوان مثال در تنظیم حالات هیجانی) دارد.(۴)

در مطالعه Li و همکاران بر روی ۵۹۲ دانشجو مشخص شد، افراد معتاد به اینترنت، به طور معنی‌داری هوش هیجانی پایینتری نسبت به سایر افراد مورد مطالعه دارند و جنسیت دانشجویان در میزان ابتلا تأثیرگذار است.(۱۹)

در مطالعه Jafari روی ۷۱ دانشجو مشخص گردید بین اعتیاد به اینترنت و هوش هیجانی رابطه معنی‌دار منفی وجود دارد. نتایج نشان داد که مقدار ضریب همبستگی بین اعتیاد به اینترنت و هوش هیجانی برابر ۰/۵۴ و واریانس مشترک آنها برابر ۰/۲۹ است، به این معنا که ۲۹٪ اعتیاد به اینترنت بر اساس هوش هیجانی است و هوش هیجانی توان پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت را در سطح ۰/۰۰۱ دارد.(۲۰)

در مطالعه Ghaffari و Ahadi در سال ۱۳۸۶هش معادل ۲۰۰۷ میلادی رابطه معکوس بین مؤلفه‌های هوش هیجانی و آثار منفی اینترنت یافت شد و با آموزش هوش هیجانی، میزان وابستگی به اینترنت کاهش یافت.(۱۶)، محققان نشان داده‌اند، هوش هیجانی پایین با مصرف الکل، تنباکو، سیگار و مواد مخدر ارتباط دارد.(۱۹-۲۴)

پیشنهاد می‌شود، مطالعاتی انجام شود تا مشخص نمایند استفاده نامناسب از اینترنت و تلفن همراه منجر به فشارهای سایکولوژیک و اختلالات شناختی می‌شوند و یا این اختلالات فرد را مستعد استفاده پاتولوژیک از فناوریهای مذکور می‌کند.

محدودیت این مطالعه مقطعی بودن آن است، در حالی که وابستگی به تلفن همراه و پیامدهای ناشی از آن نیاز به مطالعات دقیقتر طولی دارد تا با اطمینان بیشتری بتوان رابطه این اختلال را با هوش هیجانی مشخص کرد.

نتیجه‌گیری

از آنجا که استفاده روزافزون تلفن همراه، به عنوان یک ابزار مهم ارتباطی رو به گسترش می‌باشد و دانشجویان ساعاتی را با آن سپری می‌کنند، با شناسایی دانشجویان در معرض خطر وابستگی و تقویت جنبه‌های مثبت شخصیتی و بهبود روابط بین فردی و کمک به افزایش شناخت و مدیریت هیجان در جوانان، می‌توان برای کاهش این اختلال روان‌شناختی گامهای مؤثری برداشت.

توجه به راهکارهای پیشگیرانه و مداخلات درمانی برای کاربران معتاد لازم است. دیگر آنکه ثابت شده اعتیاد به فناوریهای جدید ارتباطی با مشکلات رفتاری مرتبط است، با گروه‌بندی این مشکلات، پیشگیری و مداخله بهتر انجام می‌شود.

REFERENCES

1- Takao M, Takahashi S, Kitamura M. Addictive personality and problematic mobile phone use. Cyberpsychol Behav. 2009; 12(5):501-7.

2- Yaseminejad P, Golmohammadian M. Study the relationship of big five factors and cell-phone over-use in students of Dezfool Islamic Azad University. Social Psychology Research. 2011; 1(2):79-105. [Persian]

3- Manteghi M. Studying the use of mobile phone by female and male students. Information and Communication Technology in Educational Sciences. 2010; 1(2);95-128. [Persian]

4-Inyang I, Benke G, Dimitriadis C, Simpson P, McKenzie R, Abramson M. Predictors of mobile telephone use and exposure analysis in Australian adolescents. J Paediatr Child Health 2010; 46(5):226-33

5-Khazaee T, Saadatjoo A, Shabani M, Senobari M, Baziyan M. Prevalence of mobile phone dependency and adolescence aggression. Journal of Birjand University of Medical Sciences 2013; 19 (4):430-8. [Persian]

[Downloaded from mcj.bums.ac.ir on 2026-11-04]

6- Jenaro C, Flores N, Gómez-Vela M, González-Gil F, Caballo C. Problematic internet and cell-phone use: Psychological, behavioral, and health correlates. Addiction Research & Theory. 2007; 15(3):309-20.

7- Ghaedi Gh, Sabeti A, Rostami R, Shams J. Relationship between Emotional Intelligence and Defense Mechanisms. Daneshvar, Scientific-research Journal of Shahed University 2008;15(74):41-50. [Persian]

8- Banihashemian K, Bahrami Ehsan H, Moazzen M. Relation between head masters' general health and emotional intelligence and job satisfaction of teachers. Journal of Behavioral Sciences 2010;4(1): 45-50. [Persian]

9- Parker JDA, Taylor RN, Eastabrook JM, Schell SL, Wood LM. Problem gambling in adolescence: Relationships with internet misuse, gaming abuse and emotional intelligence. Personality and Individual Differences. 2008;45(2):174-80.

10- Walsh SP, White KM, Young RM. Over-connected? A qualitative exploration of the relationship between Australian youth and their mobile phones. J Adolesc. 2008;31(1):77-92.

11- Yen CF, Tang TC, Yen JY, Lin HC, Huang CF, Liu SC, et al. Symptoms of problematic cellular phone use, functional impairment and its association with depression among adolescents in Southern Taiwan. J Adolesc. 2009; 32(4):863-73.

12- Koo HY. Development of a cell phone addiction scale for korean adolescents. J Korean Acad Nurs. 2009; 39(6):818-28. [Korean]

13- Bar-On R. The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). Psicothema. 2006;18 Suppl:13-25.

14- Samouei R, Tayebani T, Mottaghi N . Association between Emotional Intelligence and Organizational Culture of Staff in Isfahan University of Medical Sciences, Iran. Health Inf Manage. 2013; 10 (3):1-7.[Persian]

15- Phillips JG, Butt S, Blaszczynski A. Personality and self-reported use of mobile phones for games. Cyberpsychol Behav. 2006;9(6):753-8.

16- Ghaffari M, Ahadi H. A consideration of emotional selfawareness and impulse control effect on decreas of social withdrawal and compulsion use of internet. Quarterly Journal of Psychological Studies 2007; 3(2):91-107. [Persian]

17- Beranuy M, Oberst U, Carbonell X, Chamarro A. Problematic Internet and mobile phone use and clinical symptoms in college students: The role of emotional intelligence. Computers in Human Behavior. 2009; 25(5):1182-7.

18- Karimzade M, Akhavan Tafti M, Kiamanesh AR, Akbarzade N. Effect of teaching the social-emotional skills on developing these skills. Journal of Behavioral Sciences 2009; 3(2):143-9. [Persian]

19- LI L-h, ZHANG L-p, LIU Z-l. Impact of Emotional Intelligence on Internet Addiction Disorder among Students at a College in Weifang, 2009. Preventive Medicine Tribune. 2010; 16(9). [Cited 2013-09-03] Available from: http://en.cnki.com.cn/Article_en/CJFDTOTAL-YXWX201009006.htm

20- Jafari N, Fatehizadeh M. Prediction of Internet Addiction, Based on emotional intelligence Among Isfahan University Students. Knowledge & Research in Applied Psychology. 2011;12(45):79-86. [Persian]

21- Mohammadi SD, Torabi SA, Gharaei B. The Relationship between Coping Styles and Emotional Intelligence in Students. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology (Andeesheh Va Raftar). 2008; 14(2): 176-83. [Persian]

22- Aryasadr Z, Akbarzade N, Yazdi M. The comparison of emotional intelligence components in addicted and non addicted men; the effect of cognitive therapy and training program of emotional intelligence components on addicted men referred to withdrawal centers in Khoramabad. Journal of Psychological Studies. 2010;6(3):74-90. [Persian]

23- Safavi M, Mousavi Lotfi SM, Lotfi R. Correlation between Emotional Intelligence and Socio-emotional Adjustment in Pre-university Girl Students in Tehran in 2008. Pejouhandeh Quarterly Research Journal 2009; 14(5): 255-61. [Persian]

24- Jena Abadi H. Surveying Interconnection between Emotional Self-Awareness And Pulse Controlling by Emotional Intelligence Coupled with Addiction Aptitude of Students. Journal of Educational Psychology Studies. 2009; 6(9):1-12. [Persian]

[Downloaded from mcj.bums.ac.ir on 2026-11-04]

Abstract *Original Article*

The relationship between emotional intelligence and mobile dependency of students in Birjand Azad University, 2012

T. Khazaei[1], Gh. Sharifzadeh[2], M. Jahed Sarawani[3], T. Khazaei[4], H. Hedayati[5]

Background and Aim: Inappropriate use of mobile phones may lead to pathological stress in some people. Identification of people at risk, the underlying conditions, and prevention are necessary. Uncontrolled emotions can lead to addictive and compulsive behaviors. Thus, this study aimed to determine the relationship between mobile phone dependency and students' emotional intelligence in Azad University of Birjand in 2012.

Materials and Methods: This descriptive-analytical study was conducted on 312 students who were chosen with systemic random sampling method. Tools to collect data included Bar-On's 90-item five-scale Emotional Intelligence Scale and 20-item mobile dependency questionnaire in three areas. In the mobile questionnaire, scores greater or equal to 70 indicated addiction, between 63-70 suggested intensive uses, and scores less than 63 implied moderate use. Reliability coefficient was 0.93. Students were selected by systematic random sampling. The data were analyzed in SPSS (version 14) using Chi-square, Fisher exact test, independent t test, and ANOVA as well as Pearson correlation and regression.

Results: From among the 312 students with the mean age of 22.16±3.39 years, 90% (283) were moderate users, 7.4%(23) intensive users, and 1.9%(6) were addicted. Mobile dependency had a significant difference with time of mobile use but not with the mean score of emotional intelligence. Mobile dependency was more in married and master students. Mean score of students' mobile dependency was 45.59±11.61, and the highest score was related to insisting field (18.91±4.70). There was a positive significant relationship between emotional intelligence and mobile dependency; the correlation coefficient between mobile dependency and emotional intelligence was 0.29. Regression suggested that emotional intelligence can predict dependency on mobile use.

Conclusion: Mobile dependency can be predicted on the basis of emotional intelligence. Mobile dependency can be prevented by identification of individuals at risk and underlying conditions and controlling emotional stresses.

Keywords: Mobile Phone; Student; Prevalence; Dependency; Emotional Intelligence

Modern Care, Scientific Quarterly of Birjand Nursing and Midwifery Faculty. 2014; 10 (4):279-287

Received: December 24,2012 Last Revised: November 2,2013 Accepted: November 4,2013

Corresponding Author: Thayebe Khazaei, Faculty of Nursing and Midwifery, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.
thayebehk@yahoo.com
[1] Instructor, Department of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.
[2] Instructor, Department of Epidemiology, Faculty of Health, Hepatitis Research Center, and the Center for Social Factors affecting Health, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.
[3] M.A. Graduate of Psychology, Department of Psychology, Birjand Azad University, Birjand, Iran.
[4] Instructor, Department of Anesthesiology, Faculty of Paramedics, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.
[5] Instructor, Department of Midwifery, Faculty of Nursing and Midwifery, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran

[Downloaded from mcj.bums.ac.ir on 2026-11-04]